

SECȚIUNEA IV. PERSPECTIVE CLASICE ȘI MODERNE ÎN STUDIUL LIMBII ȘI
LITERATURII/ KLASSISCHE UND MODERNE PERSPEKTIVEN IN DER
SPRACH- UND LITERATURFORSCHUNG/ CLASSICAL AND MODERN
PERSPECTIVES ON LANGUAGE AND LITERATURE

CZU 821.135.1.09(072)(478)

REPERE DIDACTICE ÎN PREDAREA POSTMODERNISMULUI
LITERAR ROMÂNESC (NUME DE REFERINȚĂ:
N. LEAHU, M. CURTESCU, M. ȘLEAHTIȚCHI, GH. NICU)

Lilia RĂCIULA, *conf. univ., dr.*,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

raciula@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0002-2726-6015>

Felicia VOICU, *drd.*, *Școala Doctorală de Filologie*,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

felicia.pinzari@gmail.com

Abstract: This article proposes some didactic guidelines for teaching Romanian postmodernism in pre-university education, considering the major didactic challenge posed by the complexity and diversity reflected in numerous literary and philosophical studies. Focusing on teaching strategies: Margareta Curtescu: Reading Indicator Activity; Maria Șleahțiți: Excursion into the Poet's Creation through the Green Chromonym Route; Nicolae Leahu: "Literary Wines" in Colors Activity; Ghenadie Nicu: Neologism Identification Sheet Activity adapted to the high school students' level of preparation, the approach elucidates the progress of a didactic experiment conducted in a Romanian language and literature class for twelfth-grade students and within a workshop with first-year students from the Faculty of Letters. In teaching Romanian literary postmodernism, there is an advocacy for integrating authors like Nicolae Leahu, Margareta Curtescu, Maria Șleahțiți, and Ghenadie Nicu, scholars from Balti, representing the "Balti Philological School." The analysis and interpretation of these writers' texts provide methodological tools and didactic strategies to support the understanding and assimilation of postmodern concepts among high school students. This aims to develop literary analysis/interpretation skills, stimulate creativity, and encourage students' involvement in constructing poetic meanings. It represents an interactive way to delve into the literary postmodernism universe.

Keywords: Romanian literary postmodernism, didactic guidelines, scholars from Balti, etc.

Rezumat: Articolul propune unele repere didactice în predarea unității de învățare a postmodernismului românesc în cadrul învățământului preuniversitar, în contextul în care acesta reprezintă o provocare didactică majoră, avându-se în vedere complexitatea și diversitatea acestuia reflectată în multitudinea studiilor literare și filosofice. Focalizându-ne pe strategii de predare (Indicatorul de lectură – Margareta Curtescu; Incursiune în creația poetei prin prisma cromonimului verde – Maria Șleahțiți: „Vinuri literare” în culori Nicolae Leahu; Fișă de identificare a neologismelor – Ghenadie Nicu), adaptate la nivelul de pregătire al elevilor de liceu, demersul elucidează parcursul unui experiment didactic, realizat în cadrul unei ore de limbă și literatură română la clasa a XII-ea și în cadrul unui atelier realizat cu studenții de la Facultatea de Litere, anul I. În predarea postmodernismului literar românesc, se pledează pentru integrarea unor autori precum Nicolae Leahu, Margareta Curtescu, Maria Șleahțiți și Ghenadie Nicu, universitari bălțeni, exponenți ai „Școlii filologice bălțene”. Prin analiza și interpretarea textelor acestor scriitori, se oferă instrumente metodologice și strategii didactice care să sprijine procesul de înțelegere și asimilare a conceptelor postmoderne în rândul elevilor din învățământul liceal și să dezvolte abilitățile de analiză/interpretare literară, să stimuleze creativitatea și implicarea personală a elevilor în edificarea sensurilor poetice, reprezentând o modalitate interactivă de pătrundere în universul postmodernismului literar.

Cuvinte-cheie: postmodernism literar românesc, repere didactice, universitari bălțeni etc.

Înainte de a ne referi strictamente la postmodernismul literar, e necesar să precizăm că abordând postmodernismul, în general, așa cum se consemnează în introducerea studiului *Postmodernismul: Jean-François Lyotard și Gianni Vattimo*, „ne aflăm deja în fața unei panorame surprinzătoare” (Oñate, Arribas, 2021, p. 8), avându-se în vedere „tendința piraterească și subversivă care însoțește discursul postmodern și care mizează pe subversiune, pe contaminarea și amestecarea poveștilor monologice”. Această abordare se bazează pe oportunitatea de exprimare a pluralității discursive, a polifoniei discordante, compatibilă, de altfel, cu „posibilitățile transformatoare ale tehnologiei digitale contemporane, cu lucrul în rețea, descentralizat, deschis, partajat și contra-autoritar (în dublu sens: întrucât nu ne impune nicio autoritate și, în același timp luptă împotriva auctorialității unice). Gândirea postmodernă răspunde, astfel, la pariul ontologic care lasă diferența să existe și care rupe monolitismul metafizicii, deschizând calea către alteritatea subversivă care hackuiește tradiția stabilită” (*idem*, p. 125 -126).

Despre conceptul de posmodernism, în general, și despre cel de postmodernism literar, în particular, s-a scris atât de mult și de pe varii poziții încât dificultatea de a defini postmodernismul a fost comparată cu o definiție apofatică a lui Dumnezeu. Astfel, Petru Cimpoeșu, într-un articol cu vădită tentă critică polemică¹⁹, *Postmodernismul românesc ca instituție a exprimării – și un Studiu de caz: romanul „Generației '80”. Demo-creație, adică libertate și creație*, publicat în *Vatra*, menționează: „Farmecul discret al fenomenului postmodern (în general) este că despre el poți să spui orice și să ai dreptate (...). Fiecare încearcă să-l definească în felul său. De fapt, prima dificultate este chiar de a-l defini – ca și în cazul lui Dumnezeu, pe care Sfinții Părinți au sfârșit prin a-l defini apofatic: prin ceea ce El nu este”. (Cimpoeșu, 2001, p.12). Autorul critică conceptul de „postmodernism românesc” care, după cum afirmă, „se vedește a fi în contradicție flagrantă cu mentalitatea postmodernă” (*ibidem*), limitându-se strictamente la literatură.

„Lipsa de comunicare cu celelalte arte, ca să nu mai vorbim de lipsa de angajament a filosofilor în dezvoltarea acestui concept, notează Petru Cimpoeșu, face din „postmodernismul românesc” ceva complet diferit de postmodernismul pur și simplu (...)” (*ibidem*). În consecință, postmodernismul este perceput drept „o instituție de gestionare a expresiei (în sensul discutat mai sus) decât un fenomen cultural real” (*ibidem*).

Matei Călinescu, atunci când se raportează la categoria postmodernismului literar în *Cele cinci fețe ale modernității*, menționează: „Cercetătorii fenomenului nu au izbutit să ajungă la consens asupra unei definiții cuprinzătoare a postmodernismului în literatură și este de presupus că nu vor izbuti nici în viitor. Un anumit acord pare a se fi realizat însă, în legătură cu faptul că postmodernismul poate trece drept un posibil cadru de discuție pentru literatura contemporană. În acest sens, observăm cu oarecare satisfacție – deși nu este o regulă generală – că termenul se aplică astăzi mai puțin arbitrar decât ne-am fi așteptat, bazându-ne pe utilizarea lui inițială. Odată cu trecerea anilor, s-a format un corpus de scrieri postmoderne (sau, mai corect spus, de scrieri receptate de obicei drept postmoderne). Aș adăuga totuși că acest corpus nu are nimic rigid sau fix și că, de fapt, el este larg deschis revizuirilor, excluderilor, includerilor și chiar unor contestări radicale. Cu alte cuvinte, acest corpus în ciuda afirmațiilor unor promotori ai postmodernismului nu se constituie într-un nou canon.

¹⁹ Petru Cimpoeșu consemnează transformarea conceptului de postmodernism într-o „instituție de exprimare” și „centru de putere”, altfel spus într-o „măsură a valorii” și „criteriu de modernitate și relevanță: „Profitând de lipsa unei definiții unanim acceptate, sensul termenului "postmodernism" a fost deturnat de unii teoreticieni sau numai „teoreticieni”, pentru a-l folosi apoi ca unitate de măsură a valorii. Ceea ce nu e postmodern nu e la modă (adică nu e modern?...), lipsit de actualitate, deci de valoare raționament care funcționează în aproape toate încercările actuale de sistematizare a literaturii. (Cimpoeșu, 2001, p. 12)

Eu îl văd, pur și simplu, ca produs al unei perspectivei istorico-ipotetice, din care se pot pune anumite întrebări referitoare la natura scrisului contemporan”. (Călinescu, 2017, p. 277)

Corin Braga, la rândul său, susține în *Postmodernismul literar românesc – bătălia dintre generații* că adoptarea conceptului de postmodernism a fost adesea o strategie polemică și o modalitate de demarcație între generații de scriitori, generând „o adevărată "bătălie" (în sensul "bătăliei pentru Hernani" sau al "certei dintre antici și moderni")” (Braga, 2011). Astfel, consemnează criticul: „Mai multe generații de scriitori s-au grăbit să-l revindică, cu scopul, abia camuflat, de a-i acapara prestigiul și autoritatea. Mircea Iorgulescu îl tratează, ironic, drept „passe-partout terminologic”. Profitând de laxitatea categorială a conceptului, de semantica sa nebuloasă și contradictorie, părțile care se înfruntau l-au redefinit, fiecare, după propriul său chip și asemănare. Nu am intenția de a minimaliza sau de a ridiculiza dezbaterile criticilor români pe seama postmodernității, dar, în majoritatea cazurilor, sub masca unor cercetări tipologice, de teorie literară, au lucrat interesele de grup. Afilieră la postmodernism a constituit o metodă de individualizare generaționistă, mai radicală decât orice opoziții („despărțiri”) bazate pe poetici particulare (*ibidem*).

Așa cum observă exegeții, atitudinea față de postmodernism variază în cultura română. E de reținut că în abordarea postmodernismului românesc se decupează doi poli – se remarcă, pe de o parte, tendința teoreticienilor de a încerca să definească acest concept în mod negativ, evitând asocierea literaturii române cu acest concept, iar, pe de altă parte, tendința care consideră adoptarea termenului de postmodernism ca o necesitate urgentă. De-a lungul dezbaterii teoretice în spațiul românesc, se observă o preferință pentru dimensiunea strict estetică a postmodernismului. Chiar dacă unii autori discută despre postmodernism ca o epistemă sau un „epifenomen cultural” (M. Cărtărescu) specific societății contemporane, dimensiunea socială a postmodernismului este adesea pusă în plan secund. Mai mult, în mediul românesc, nu doar că a evoluat un posibil postmodernism fără postmodernitate, ci acesta a și fost teoretizat ca atare (Cincu, 2021, p. 11).

În ceea ce privește cadrul postmodernismului basarabean, aici vorbim despre fenomenul optzecist care se profilează în condiții diferite de cel românesc din dreapta Prutului și se manifestă și ca dorință de sincronizare cu literatura română.

Universitari bălțeni, exponenți ai „Școlii filologice bălțene”, precum Nicolae Leahu, Margareta Curtescu, Maria Șleahțișchi, Ghenadie Nicu, marchează o prezență distinctă în peisajul fenomenului în discuție și necesită o atenție sporită din partea exegezei. Prin urmare, considerând importantă integrarea autorilor respectivi în cadrul orelor de limba și literatura română la unitatea de învățare: *Postmodernismul literar românesc*, propunem să valorificăm din perspectivă didactică creația acestora, oferind profesorilor și elevilor unele instrumente pentru a explora și aprecia contribuția autorilor bălțeni, stimulând totodată gândirea critică și creativitatea elevilor.

Focalizându-ne pe strategii de predare adaptate la nivelul de pregătire al elevilor de liceu, vom elucida parcursul unui experiment didactic, realizat în cadrul unei ore de limbă și literatură română la clasa a XII-ea și în cadrul unui atelier realizat cu studenții de la Facultatea de Litere, anul I.

Mai jos, propunem, o mostră de secvență de proiect didactic, adiacent subiectului în discuție:

Clasa: a XII-a A

Subiectul lecției: Postmodernismul literar românesc. Autori de referință din cadrul „Școlii filologice bălțene” – Margareta Curtescu, Maria Șleahțișchi, Nicolae Leahu, Ghenadie Nicu.

Tipul lecției: mixtă

Competențe:

CS3. Lectura și interpretarea textelor literare și de graniță, demonstrând gândire critică și atașament față de valorile naționale și general-umane.

CS6. Valorificarea experiențelor lingvistice și de lectură în vederea dezvoltării personale pe parcursul vieții, demonstrând interes axiologic și estetic.

Unități de competență:

3.4. Integrarea noțiunilor de teorie literară și a platformelor estetice în interpretarea textului literar și de graniță.

3.5. Sintetizarea componentelor lingvistice, cultural-istorice, stilistice și semiotice ale textelor literare și de graniță.

6.2. Integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în diferite contexte școlare, sociale și culturale.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 – să cunoască profilul autorilor postmoderniști din spațiul basarabean;

O2 – să identifice particularități ale postmodernismului în corpusul de poeme propus;

O3 – să exploreze poezia de factură postmodernistă în baza algoritmului propus.

Metode, procedee, tehnici: Discuția, Lectura în rețea, Brainstorming, Conversația, Lectura ghidată.

Instrumente TIC: mentimeter, canva, capcut

Materiale didactice: Computer, Proiector, TV, postere A3, fișe colorate, markere, table flipchart, texte scanate.

Forme de organizare a lecției: frontal, în grup

Motivația: Scopul studierii literaturii constă în dezvoltarea unui cititor activ, capabil să interacționeze în mod conștient cu textul. Această lecție are ca obiectiv formarea deprinderilor de căutare, selecție și prelucrare a informațiilor, promovând competențele necesare societății moderne. În cadrul acestei activități, elevii vor dezvolta abilități precum lucru în echipă, inițiativă și rezolvare a problemelor complexe. Se încurajează colaborarea și cooperarea într-un mediu de învățare plăcut și relaxat, unde elevii își pot exprima liber părerile și învață unii de la ceilalți. Lecția facilitează transferul de cunoștințe prin conexiuni interdisciplinare și transdisciplinare, oferind elevilor oportunitatea de a-și prezenta cunoștințele în mod original, contribuind astfel la dezvoltarea creativității și a interesului pentru învățare.

Pe de altă parte, în contrast cu autorii postmoderniști – membri ai Cenaclului de Luni de la București, care au fost subiectul atenției critice, aceeași recunoaștere extinsă nu a fost acordată autorilor basarabeni. Această discrepanță a determinat selecția unor poeți din mediul universitar care, în ciuda lipsei de notorietate, aduc contribuții semnificative în peisajul literar.

• **Margareta Curtescu ► Activitatea: Indicatorul de lectură**

Pentru explorarea creației poetei Margareta Curtescu propunem activitatea *Indicatorul de lectură*, în care profesorului îi revine rolul să ordoneze cronologic textele în vederea asigurării coerenței itinerarului de lectură și interpretare. Dezvoltarea competențelor de lectură a unui text postmodernist din creația Margaretei Curtescu se va întemeia pe explorarea vizualului (culori, imagini, forme etc.).

Indicatorul de lectură

Margareta Curtescu	Explorarea primară a textului
<i>dimineața picătura de cinism din ceaiul de plante mă învigoarează îmi dezlănțuie cuvintele și ele se revarsă în șuvoaie fierbinți pe creier toată ziua fac desfac mâna îmi devine tot mai abilă domolesc răsărituri amurguri zadarnic în fond căci ele se vor preface a doua zi în cuiburi de șerpi aurii zvîrcoliți în dansul de nuntă seara am tăcut când mi-ai zis că îți plac poemele mele apoi ți-am tot vorbit des-</i>	Primele impresii/reacții, structura textului, planul cromatic, resorturile stilistice, inventarul lexical, sintaxa textului, punctuația și justificările ei sintactice, particularități postmoderniste etc. <ul style="list-style-type: none">▪ nu sunt cuvinte care ar pune problema cunoașterii sensului;▪ poeta ignoră semnele de punctuație la nivelul propozițiilor, ceea ce creează impresia unui flux continuu;

<p><i>pre mine pînă la miezul nopții și te-am rugat să citim împreună</i> <i>„Dragostea îndelung răbdă; este binevoitoare, dragostea nu pizmuieste, nu se laudă, nu se trufește./ Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mînie, nu gîndește răul”</i> <i>spre dimineață cuvintele mă-nfășurau în prospețimea lor de apret</i> t. b.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ se ignoră cu desăvârșire majusculele; ▪ invocarea motivului biblic; ▪ resorturile stilistice sunt fascinante în materie de invenții lexicale ce impresionează prin sensibilitate, rafinament și eleganță vizuală; ▪ poezie de dragoste; ▪ poezia Margaretei Curtescu devoalează un imaginar, acționând ca o forță propulsivă de natură semantico-estetică ce lasă în urmă un îndelung siaj al ne-deplin elucidatului, reușind să provoace, în primul rând, incitare.
---	--

Tab. 1

Maria Șleahițchi ► Activitatea: Incursiune în creația poetei prin prisma cromonimului verde

Cromonimele în poezia Mariei Șleahițchi sunt susceptibile de mutații semantico-poetice semnificative. Un mecanism ingenios al limbajului său poetic se fundamentează pe jocul de fluctuații al nuanțelor variate de verde. Această fluctuație se regăsește în poemele propuse pentru lectură în cadrul acestei activități, în care elevii sunt încurajați să exploreze un corpus de texte preselecționate, identificând versuri/structuri/ocurențe ale cromonimului verde. Pentru fiecare vers/ocurență vor găsi și corespondentul cromatic, produsul va fi prezentat pe un poster.

Lista textelor pentru *Lectura în rețea*:

(o selecție de texte în care se re găsesc ocurențe ale cromonimului verde)

- pășeam
- vocaliză în c minor op.12.13
- pastorală II
- tu n-ai văzut niciodată marea
- două coșuri cu flori
- panglici vernil
- dincolo
- fragile III
- verde vâscos
- ca într-un ochi marin
- proiecții ciudate

Inventar de lectură

O excursiune în creația Mariei Șleahițchi prin prisma cromonimului verde

o săptămână de poeme nescrise (1998)		
piscă cu ochi verzi (proiecții ciudate)	verzi	4
tăcută înaintare/ spre insula verde a/ ochiului tău/ împrejmuit de ape (ca într-un ochi marin)	verde	6
Verdele uscat al păretarului (pastorală II)	Verdele uscat	19
Oleandrii mă strigă roz (2010)		
cu ugere pline de laptele/ verdelui crud (verde vâscos)	verdelui crud	8
verde vâscos	Verde vâscos	titlu
pălărie cu panglici vernil (panglici vernil)	vernil	11

de pe litoral verdele uscat (tu n-ai văzut niciodată marea)	verdele uscat	9
marea mea/ albastră și neagră și verde și galbenă (tu n-ai văzut niciodată marea)	verde	21
dincolo de gustul de miez de nucă verde (dincolo)	verde	21
Iubirea noastră e o doamnă frumoasă (2015)		
A rămas macatul verde-pal și oranj (vocaliză în c minor op.12.13)	Verde-pal	14
ochii mei frumoși de oliv roditor (fragile III, mă reconstitui)	oliv	10
pășeam pe verdele-pal verdele-crud verdele-pai (pășeam)	verdele-pal	6
pășeam pe verdele-pal verdele-crud verdele-pai (pășeam)	verdele-crud	6
pășeam pe verdele-pal verdele-crud verdele-pai (pășeam)	verdele-pai	6
linia zimțată a verdelui plin (două coșuri cu flori)	verdelui plin	12
degetele lor colorate în verde roșu și cărămiziu (cum 29 dec. 1974)	verde	4

Tab. 2

Nicolae Leahu ► Activitatea: „Vinuri literare” în culori

Pentru această activitate propunem un poem de un rarism rafinament sinestezic, *Asediul vinăriei Boian*, care îmbină virtuoza dimensiunile vizual-cromatică și oenologică. Poemul oferă o receptare inedită olfactiv-gustativă, în speță, a cromonimelor *alb* și *roșu*, mizând „pe o acoperire senzorială completă” (*la fel de alb, înmiresmat/ licărosul alb Muscat Celebrity/ cu roșu sec Merlot/ licăros roșu/ Pastoral Cahor/ licăros alb Marsala/ din roada 1989*).

Elevii vor citi poemul *Asediul vinăriei Boian* și vor identifica tipurile de vinuri menționate.

Ulterior, se va propune „*Jocul de-a somelierii*” în care elevii sunt invitați să personalizeze sticlele de vin improvizate, notând pe acestea titlurile identificate în poem, produsul va fi prezentat sub forma unei vinoteci/poster („Vinoteca N. Leahu”)

Fig. 3

Ghenadie Nicu ► Activitatea: Fișă de identificare a neologismelor

Ghenadie Nicu cinstește ca poet „iconoclastia postmodernismului”, oferă „prin piesele sale lirice” „cascadorii de limbaj, scris sau vorbit”, joacă, mai degrabă, rolul unui „antrenor sau dresor de cuvinte” compozit, echivoc, ezoteric, mânuindu-le cu o „îndemânare surprinzătoare pentru glosalicul mediu lingvistic basarabean”. (Dinu Rachieru)

Elevii vor citi poemele și vor crea un *Glosar al neologismelor* (neologismele constituie o marcă stilistică a scriiturii autorului), pe care le vor explica cu ajutorul DEX-ului, iar produsul final va fi prezentat pe un poster).

trebuie să fii al naibii de abil
ca să izbutești alergând să depui în fiecare nișă
în fiecare cavitate deschisă concupiscent a blasfemie
în fiecare orificiu mărunțel ce secretă departe de ochii fiscalității
câte o roză precară
câte un mic semn diafan
pentru adormirea Maicii Domnului

și pe crupa îngrelată de valtrapuri
în sonori vâscoase bântuite de mirodenii
se desfac una după alta
în șiruri alexandrine
interioarele boltite cu roșii ziduri de zahăr
și tălpi minuscule (vai! mici de tot amuzante...)
se aud lipăind dinspre străfunduri

(Ghenadie Nicu)

Glosar al neologismelor	
Neologismul	Explicația din DEX
Concluzii:	

Tab. 3

Activitățile didactice propuse în predarea unității de învățare a postmodernismului românesc nu doar dezvoltă abilitățile de analiză/interpretare literară, ci și stimulează creativitatea și implicarea personală a elevilor în edificarea sensurilor poetice, reprezentând o modalitate interactivă de pătrundere în universul postmodernismului literar, a cărui „dominanta (...) este ontologică. Aceasta înseamnă că literatura postmodernistă naște întrebări cum ar fi: ce este o lume? Ce fel de lumi există, cum sunt ele constituite și prin ce se deosebesc? (...) În ce mod există un text și în ce mod există lumea sau lumile proiectate de el?” (Brian Mchale, *apud*. Călinescu, p. 286).

Referințe bibliografice:

Braga, C. (2011, octombrie, 22). *Postmodernismul literar românesc – bătălia dintre generații*, *Echinox*, <https://revistaechinox.ro/2011/10/1995-corin-braga-postmodernismul-literar-romanesc-batalia-dintre-generatii-goldmine/>

Călinescu, M. (2017). *Cele cinci fețe ale modernității*, Editura POLIROM

Cincu, R. (2021). *Postmodernismul în teoria literară românească*, OMG Publishing House

Cimpoieșu, P. (2001). *Postmodernismul românesc ca instituție a exprimării – și un Studiu de caz: romanul „Generației '80”. Demo-creație, adică libertate și creație*, Vatra, 02+03, 9-14

Curtescu, M. (2014). *În piața dante*. București, Vinea.

IDEM. (1997). *Prinsă între clamele speranței*. Chișinău, Editura ARC.

IDEM. (2003). *Margareta. Simple bluesuri*. Chișinău, Editura Cartier.

IDEM. (2018). *Inima desenată pe cer*. Iași, Editura Junimea.

LEAHU, N. (1993). *Mișcarea Browniană*, Hyperion, Chișinău.

IDEM. (1997). *Personajul din poezie*, Cartier, Chișinău.

IDEM. (2011). *Alungarea muzelor din cetate*, Cartier, Chișinău.

IDEM. (2019). *Cronograful de Bălțiuburg*, Junimea, Iași.

NICU, G. (2019). *Un link spre nicăieri*. Chișinău, Arc.

- IDEM*, (2003). *Deșertul consoanelor*. Chișinău, Știința.
- IDEM*, (1992). *Cuvânt pentru Alter Ego*, Chișinău, Hyperion.
- Oñate, T. Arribas, B. G. (2021). *Postmodernismul: Jean-François Lyotard și Gianni Vattimo*, Editura Litera, București.
- ȘLEAHTIȚCHI, M. (1998). *O săptămână de poeme nescrise*, Cartier, Chișinău.
- IDEM*. (2010). *Oleandrii mă strigă roz*, Cartier, Chișinău.
- IDEM*. (2015). *Iubirea noastră e o doamnă frumoasă*, Vinea, București
- IDEM*. (2016). *Fragile*, Cartier, Chișinău.
-
-